

Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Voluminibus Comprehensus

Tractatus de Sacramentis in genere, de Baptismo, de Confirmatione, de
Eucharistia, de Pœnitentia, de Extrema-Vnctione, de Ordine & de
Matrimonio

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniae Agrippinae, 1671

§. II. Aliæ difficultates resolvuntur,

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77185](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77185)

tur postea verum adhibere consensum; quia A tunc non iniuste, sed ex iusta causa illum finxit.

32 Notandum verò, quod ut deceptor obligationi suae satisfaciatur, & valide contrahat matrimonium cum parte decepta, debet non solum elicere verum consensum internum, sed etiam illum externo signo manifestare; quia, ut dicemus conclusionem sequenti, non sufficit ad matrimonium verus consensus internus, nisi externo aliquo signo manifestetur: Atqui verus consensus modò elicitus, non fuit expressus per signum externum prius exhibitum, cum fide contraxit; nam ille fuit signum fidei consensus duxtaxat: Ergo B est opus novo signo externo.

33 Notandum etiam, quod quando matrimonium fuit ab initio invalidum ex fidei consensu unus ex contrahentibus, non sufficit ad illud revalidandum ponere verum consensum ex parte eius qui fidei contraxit, sed requiritur insuper consensus alterius conjugis, qui verè contraxit, signo aliquo externo expressus; licet enim opposita sententia asserens in eo casu sufficere ut qui fidei contraxit, suum renovet consensum, eumque signo aliquo exteriori declaret, probabilitate non careat, pluresque habeat illustres patronos & defensores; ista tamen videtur probabilior, ob auctoritatem Clementis VIII. qui ut testatur Comitulus lib. 1. moral. resp. 5. qu. 1. interrogatus à Patre Stephano Tuccio, an in eo casu quo femina fidei contraxit ad revalidandum matrimonium sufficiat quod illa ponat verum consensum, eumque signo aliquo exteriori manifestet? Respondit, *Necessarium esse novum consensum utriusque coniugis, coram Parocho & testibus, admonito prius marito de matrimonij nullitate. Sed ad evitandum scandalum, Sanctitas sua dispensat, ut secundo inter se contrahant, renovato consensu, cum legitimatio prolis.* Et licet responderi possit, quod Pontifex in hac sua responsione securus fuerit sententiam tutiorem, sicut dicendum est quoad alteram partem responsi, quæ asserit necessarium esse ad valorem talis matrimonij, utrumque conjugem iterum coram Parocho & testibus reperere & significare suum consensum; cuius tamen oppositum declarasse Pium V. refert Navarrus in Summa cap. 22. n. 70. ut dicemus articulo sequenti. Quia tamen quoad id de quo agimus in presenti (nempe quoad revalidandum tale matrimonium, necessarius sit consensus utriusque conjugis, signo aliquo exteriori expressus) non habemus contrariam alterius Pontificis declarationem, propter hanc Clementis VIII. sententia est hæc sententia probabilior.

Ratio etiam suffragatur: Cum enim qui fidei consensit, per ipsam fictionem reddiderit se possidere inhabilem transferendi dominium sui corporis in alium, qui verè consensit, consensus istius, licet verus & sincerus, fuit tamen inhabilis ad matrimonium, utpote præstitus personæ inhabili, cadens in materiam inhabilem & illegitimam; quare ut revalidetur matrimonium, ille debet ponere novum consensum, illumque signo aliquo exteriori exprimere, subindeque necessarius est novus consensus ex parte utriusque conjugis, ut ait Pontifex. Unde, iuxta hanc sententiam, non potuit in hoc dispensare.

Tom. V.

sen efficere ut illius tantum consensus sufficeret qui fidei contraxit; sicut dispensare potuit, & de facto dispensavit in hoc quod utriusque conjugis consensus coram Parocho & testibus manifestaretur; quia istud repugnat solum legi Ecclesiasticæ in Concilio Tridentino sancitæ; illud verò est contra substantiam matrimonij; quam Ecclesia tollere vel mutare non potest.

S. II.

Aliæ difficultates resolvuntur.

Dico secundò, non sufficit ad matrimonium 34 solus consensus internus, sed requiritur essentialiter externum signum, sufficienter expressivum interioris consensus. Est contra Cujacium in cap. *Tua fraternitati*, de sponsal. ubi sentire videtur, ad matrimonium ex natura rei sufficere solum consensum internum, & verba illum exprimentia, non requiri nisi ex præcepto Ecclesiæ. Præcipuum ejus fundamentum sumitur ex verbis Innocentij III. qui in prædicto capite sic loquitur: Nos (inquit) *inquisitioni tue respondemus, quod matrimonium in veritate contrahitur per legitimum viri & mulieris consensum: sed necessaria sunt, quantum ad Ecclesiam, verba consensus exprimentia de presenti.* Addi potest caput, *Cum locum*, ubi Alexander III. affirmat matrimonium solo consensu contrahi. Et caput Sufficiat, 27. quæstione 2: ubi Nicolaus I. sic ait: *Sufficiat secundum leges solus eorum consensus de quorum conjunctionibus agitur.*

Nostra tamen conclusio communis est apud 35 Theologos, eamque expressè docet Sanctus Thomas hic quæstione 45. articulo 2. in corp. his verbis: *Dicendum quod conjunctio matrimonialis fit ad modum obligationis in contractibus materialibus.* Et quia materiales contractus non possunt fieri, nisi sibi invicem voluntatem suam verbis promant qui contrahunt (aut aliis signis æquivalentibus) ideo etiam oportet quod consensus matrimonium faciens verbis exprimat.

Ratio etiam suffragatur, primò quia matri- 36 monium essentialiter & ex natura rei, est contractus humanus mutue traditionis & acceptionis corporum: Sed contractus humanus postulat ex natura sua, ut fiat aliquo signo humano & sensibili; nam per talem contractum homo agit cum homine ut homo, hoc est ut constans ex anima & corpore: Ergo per actum utriusque partis; alioquin si ageret solum per actum internum, non ageret ut homo, sed ut Angelus.

Secundò quia ad matrimonium requiritur 37 verus & proprius consensus: Sed ut dicunt Abbas, Præpositus, & alij Canonistæ, in cap. *Tua de sponsal.* non est proprius consensus, nisi mutuo innoscatur, sed tantum simul sensus; consensus enim duorum esse non potest, nisi sciant se idem sentire: Ergo ad matrimonium essentialiter requiritur ut consensus internus signo aliquo externo & sensibili exprimat.

Tertiò, Matrimonium, ut sacramentum, 38 essentialiter requirit signum sensibile expressivum interioris consensus; quia de ratione sacramenti novæ legis est, ut consistat in aliquo sensibili, quod sit ejus materia, vel forma, ut constat ex dictis de Sacramentis in genere: Er-

go etiam ut civilis contractus essentialiter exigat signum aliquod externum, quo interior consensus manifestetur. Consequentia patet, quia Christus elevans matrimonium in Sacramentum, nihil addidit supra contractum civilem, sed in suam naturam relictum, ad dignitatem Sacramenti exivit, ad quam non potuisset vehi, si aliquo signo sensibili non constaret. Unde

39 Ad caput *Tuae fraternitatis*, quod est praeceptum Cujacii fundamentum, dicendum est, Innocentium ibi non negare ad matrimonium requiri aliquod signum consensus interni, sed potius nomine consensus legitimum illud comprehendere; tantumque affirmare, verba proprie dicta, & ore prolata, non esse necessaria: Nam (inquit) *surdus & mutus possunt contrahere matrimonium, per consensum mutuum, sine verbis*, nutibus scilicet, vel aliis signis externis, quae suppleant vicem verborum. Subdit verò, verba consensus exprimentia, esse necessaria quantum ad Ecclesiam, ut scilicet melius illi constet de consensu interno, faciliusque probari possit in foro exteriori, si de illo contentio oriatur. Cum verò Alexander III. & Nicolaus I. dicunt ad matrimonium sufficere consensum, vel illud contrahi solo consensu, non excludunt signum externum consensus interni expressivum, sed duntaxat coactionem, aut metum, & volunt, matrimonium coactum, vel gravi metu contractum, non esse verum matrimonium, ut constat ex verbis Alexandri cap. Cum locum citato, ubi sic ait: *Cum locum non habeat consensus, ubi metus vel coactio intercedit, necesse est ubi consensus cuiusque requiritur, coactionis materia repellatur. Matrimonium autem solo consensu contrahitur, & ubi de ipso queritur, plenè debet securitate ille gaudere, cuius est animus indagandus; ne per timorem dicat sibi placere, quod odit; & sequatur exitus, qui de vitu nuptius solet provenire.*

40 Ex dictis colligitur, verba non esse necessaria ad matrimonium, sive ut contractus, sive ut Sacramentum est; sufficit enim ad valorem contractus matrimonialis expressio consensus interni, per aliquod signum externum, quo homines sibi invicem voluntatem suam manifestant. Unde Innocentius III. de sponsal. cap. 23. dicit: *mutos contrahere posse valide matrimonium; quia possunt signis de clarare, quod verbo nequeunt exprimere.* Et Florentinum in decreto Eugenii, agens de Sacramento matrimonii dicit: *regulariter fieri per verba de praesenti, hoc adverbio, regulariter, significans posse aliter fieri; & verba licet communiter & ordinariè adhibeantur, non esse tamen adeò necessaria, ut sine illis contractus non possit, signis videlicet & nutibus, quae pro verbis reputantur.*

41 Si autem queras, quanam signa sufficiant ad exprimendum mutuum conjugum consensum, & ad valde contrahendum matrimonium? Respondeo, Doctores pro huius difficultatis resolutione, hanc regulam generalem statueret: Quoties signum ex natura sua, vel ex iuris dispositione, aut regionis vel patriae consuetudine, est certa nota interni affectus conjugalis erga sponsum, vel sponsam, sufficit ad matrimonium. Talis est, in quibusdam locis, annuli traditio, quae & subarrhatio dicitur, praesertim

A (ut notat Sanchez disputatione 22. num. 40) si annulari digito imponatur, ad quem, ut dicitur, protenditur; subindeque annuli impositio pallo digito facta, signum est cordialis affectus, quo mutuo conjuges sese diligunt. Item portio manus interdum est sufficiens signum interni consensus in matrimonio; si enim vir exprobat consensum matrimonii, dicens: *non habeo uxorem*, ipsaque manum porrigens, vel vel ab illo apprehensam non retrahat, arguitur, illam matrimonio consentire. Traditio etiam solemnis sponsae in domum sponsi, in aliquibus locis, consensum in matrimonium significat, ut apud Astures acceptum testatur Covarruvias. Similiter ante Tridentinum sponsa de futuro, transibant in matrimonium, per copulam, unde illa erat sufficiens signum consensus de praesenti. Sed tale signum cessat post Tridentinum, ubi ipsius decretum de reformatione matrimonii est acceptum; eo quod, si talis decreti, debeat signum ipsum quo interior consensus exprimitur, & matrimonium contrahitur, coram Parocho & testibus exhiberi.

Demum ad valorem matrimonii, & expressionem consensus interni, sufficit interdum circumstantia; quando scilicet viro exprimentis suum consensum, & patre, vel matre, aut alio curam puellae gerente, illi respondente, ac tacite affirmante, puellam quoque consentientem, tacite illa, & tacite approbat responsum; tunc enim habet locum regula illa juris: *Qui tacet, consentit* videtur.

Notandum verò, quòd licet talia signa sufficiant ad declarandum consensum, & ad contrahendum matrimonium, convenientius tamen est, ut verbis exprimat consensum, quod fieri potest; quia sic melius innotescit, & facilius probari potest. Imò aliqui existimant, verba in valentibus loqui necessaria esse, necessitate praecepti Ecclesiastici, idque colligitur ex capite *Tuae fraternitatis*, de sponsal. ubi verba ad contrahendum matrimonium dicuntur necessaria, quantum ad Ecclesiam, id est, ut supra cum multis Doctoribus explicavi, quòd probationem quae debet Ecclesiae constare: Videtur igitur Ecclesia, verba in matrimonio praecipere, ut per ea illud certius sibi constare possit, & ut omne periculum dubij matrimonii tollatur, cum non omnia signa certa sint, sed aliqua obscura, aliqua ambigua, & alia minus certa. Quae sententia probabilitate non caret, licet alij Theologi communiter existimant, illud non cadere sub praecepto Ecclesiae, esseque tantum peccatum veniale, absque necessitate notandi verbis in celebratione matrimonii, illudque solum nutibus & signis contrahere.